

Högstad kyrka

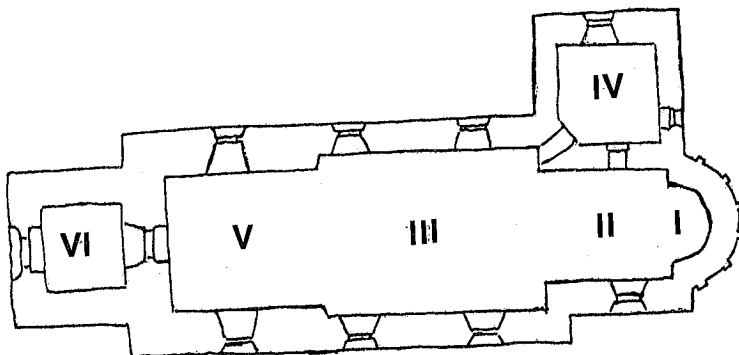

HOGSTAD KYRKA

av

Folke Odenbring

2:a reviderade upplagan

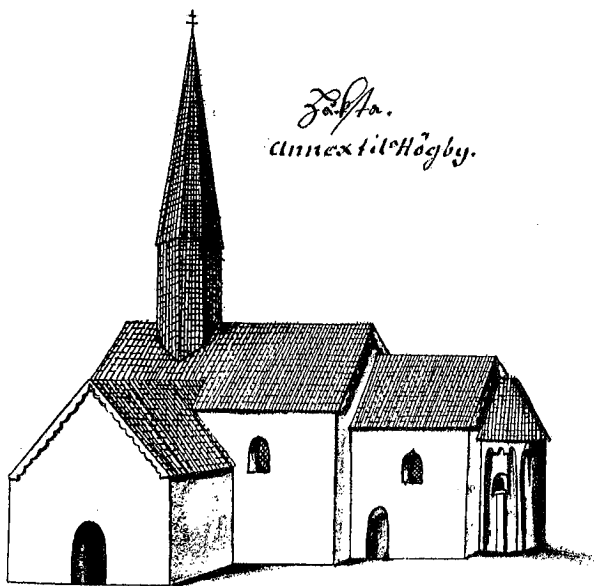

Plan av kyrkan.

I.	Apsid	1100-talet.
II.	Kor	1100-talet.
III.	Mittparti I	1100-talet.
IV.	Sakristia	1400-talet.
V.	Mittparti II	1785.
VI.	Torn	1787.

Copyright © 1993 Linköpings stifts kyrkodeskrivningskommitté och författaren
VTT-Grafiska Vimmerby 1993

ISBN 91-7962-051-5

*Medeltidskyrkan behöll sitt utseende ända fram till 1700-talet.
Teckning av Elias Brenner, slutet av 1600-talet.*

MEDELTIDENS KYRKA

Av den ursprungliga 1100-talskyrkan i Hogstad kvarstår ännu koret med absid samt långhuset ut till den nuvarande läktarens början. Sakristian tillkom på 1400-talet. Ett platt trätak fanns troligen inne i den äldsta kyrkan och tätt under taket de smala romanska fönster, av vilka ett blivit återställt i korabsiden. Dessutom iakttagas man på sydmurens innersida spår av en äldre fönsteröppning. Längre fram i tiden, troligen 1400-talet, försågs kyrkan med murade valv.

Utvändigt är absidens murar försedda med lisener, – tunna bandlister, som tjänar både till stöd för och som inramning och dekorerings av den yttre murytan. Det är en detalj utmärkande för den romanska stilen. Det är möjligt att utformningen av kyrkan i Hogstad påverkats av domkyrkan i Lund. Man vet att biskopen i Linköpings stift, Gislo, deltog i invigningen av Lunds domkyrka 1145. Denne Gislo är stiftets förste historiskt säkert ställda och till namnet kände biskop, omnämnd första gången 1139.

KALKMÅLNINGARNA

Liksom många medeltidskyrkor var Hogstad kyrka långt fram i tiden smyckad med kalkmålningar i romansk stil. De medeltida målningarna hade som sin viktigaste uppgift att vara bibliska tavlor till uppbyggelse och undervisning. Det var först under senare delen av medeltiden som man övergick till ett dekorationsmåleri, som täckte hela kyrkorummet med bilder, växtornament, veckband m m. I samband med valvslagningarna 1787 och 1875 samt vid flera tillfällen gjorda omputsningar av väg-garna har kyrkans målningar fullkomligt utplånats, så att ingenting finns bevarat i själva kyrkorummet. Ovan valvet finns några dekorationsfragment bevarade på långhusets syd- och nordmurar. Lyckligtvis blev de 1875 reproducerade av A. Nyström, som utförde en ännu bevarad färgteckning visande den unge Kristus omgiven av heliga män. En del av dessa bilder har bearbetats för textil framställning av textilkonstnärinnan Agda Österberg, Varnhem, vilket resulterat i det vackra altarbrunet, som visar den unge Kristus omgiven av änglar.

Aron Borelius skriver i sitt arbete om romanska muralmålningar i Östergötland beträffande de fragmentariska bildsviterna från Hogstad: "Man skulle kunna gissa på en mästare av typen 'akademiker' och i övrigt konstatera, att hans bildfantasi synes ha varit av det relativt ordinära slaget." Angående målningarnas ålder säger Borelius: "Låt oss som ett avrundat förslag stanna vid 1200-talets förra hälft."

MEDELTIDA INVENTARIER

En liten överraskning beredde oss kyrkan vid restaureringen 1966, då byggmästare Egon Forsberg borttog en provisorisk altarthöjning, varvid man återfann det medeltida altaret med altarskiva av kalksten, på vilken biskopen vid kyrkans invigning ristat Kristi sårs fem kors. Under medeltiden skulle alltid en relik nedläggas i altaret vid kyrkans invigning. Relikgömman

Altarskåpet från sen medeltid.

finns också kvar och har tydligt markerats på framsidan av altaret.

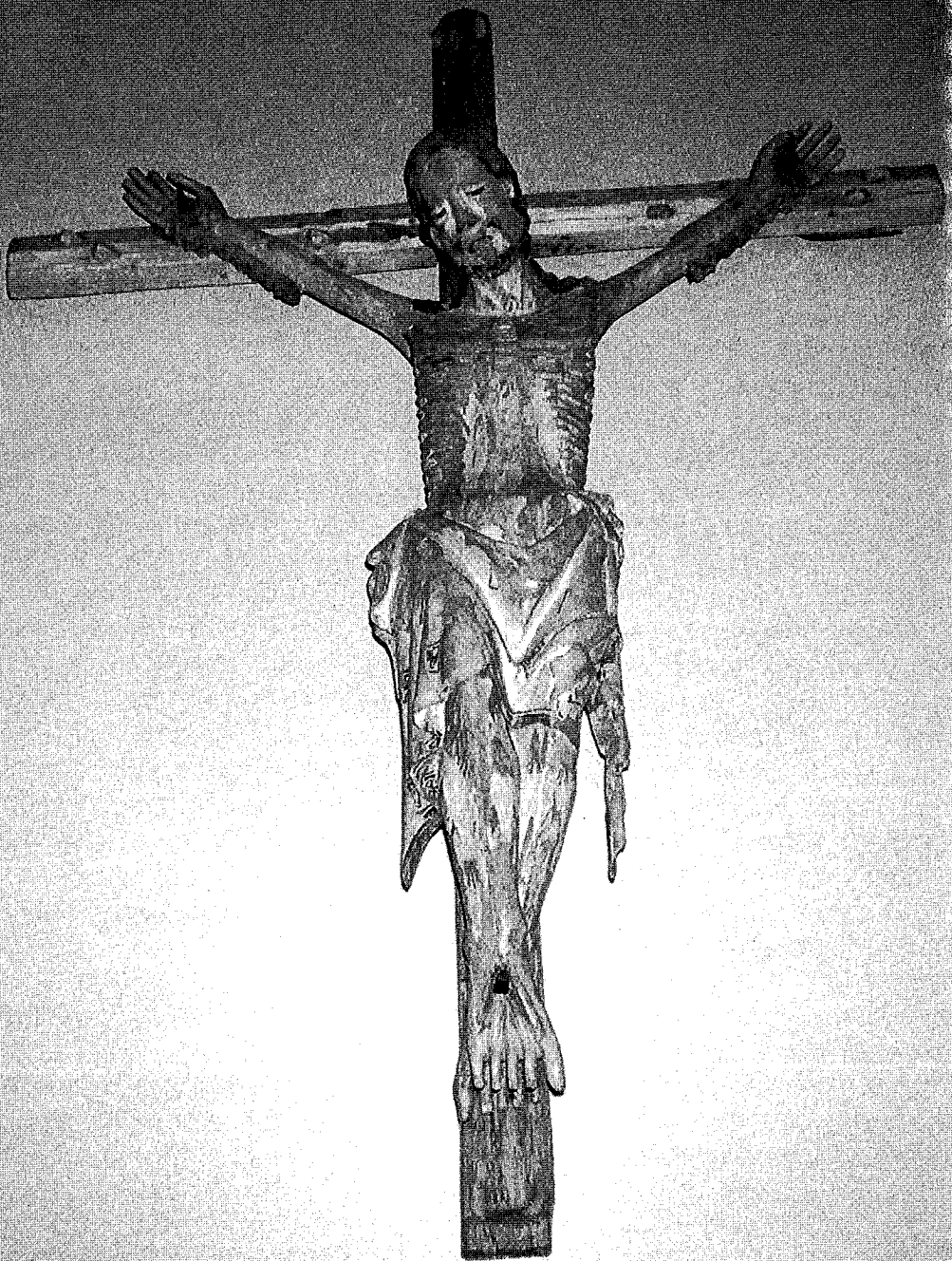
Ett rikt och praktfullt inslag i det medeltida svenska konstlivet utgjorde altarskåpen med sina skulpterade och målade figurer samt sina med målade scener prydda flyglar. Skåpet i Hogstad är från senmedeltiden och med snidade bilder i corpus och flyglar. I mitten krucifixusgrupp, på vardera sidan tre apostlar, av vilka de flesta är försedda med attribut, som hänsyftar på dödssättet eller någon annan viktig händelse i deras liv, såsom Petrus med nyckeln, Johannes med kalken, Andreas med ett kors i form av ett X, Paulus med svärdet, Filippus med korsstaven, Matteus med hillebarden.

Många gamla kyrkor i vårt land prunkar i den rikaste bildprakt, som alltid strålar samman kring Kristusbilden, vilkens

historia återspeglar inte endast de skiftande stilströmningar, som givit den dess yttre gestaltning genom tiderna, utan också låter oss blicka in i kristen livssyn genom seklerna. Vi lägger märke till att på våra äldsta krucifix bär Kristus kungakrona och i hans ansikte finns intet spår av lidande. Han är den ärade och hyllade konungen. Men med Bernhard av Clairvaux bröt en ny syn på Kristi gärning fram. Jesu mänskliga bild blir levande-gjord. I än högre grad än genom Bernhard stiger Jesu historiska gestalt fram genom Franciskus av Assisi. I enkel storhet framstår nu den korsfäste med överväldigande makt. Kungakronan lyftes nu från den korsfästes huvud och ersättes med törnekronan. Det romanskt kraftiga i gestalten viker för gotikens känsligare former och det mänskliga betonas allt starkare. Ett exempel på den gotiska stilens triumfkrucifix är 1300-talskrucifixet i Hogstad, nu uppsatt på norra korväggen. Ursprungligen hade det sin plats i den på 1800-talet nedbrutna triumfbågen mellan koret och långhuset. Därav namnet triumfkrucifix.

Näst Kristus intager jungfru Maria den främsta platsen i den kristna konstens bildgalleri. Vi möter henne på kyrkväggar och i altarskåp, i bebådelsens stund eller som modern i krubban i Betlehem. Vi ser henne som den saliga modern på många skulpturer med barnet på armen och möter henne som den sörjande vid korsets fot eller med den döde sonen i sina armar. Först sedan Maria på synoden i Efesus 431 proklamerats som Guds verkliga moder och hennes bild råkat under inflytande av kyrkans dogmatiska uppfattning fastställdes på 500-talet Mariabildens två ikonografiska huvudtyper: den tronande och den stående madonnan. Vi uppehåller oss här endast vid den förstnämnda. De äldsta Mariabilderna i vårt land, från 1100-talet, framställer madonnan som en späd och finlemmad ung kvinna med en oberörd och omedveten charm. Steget från 1100-talets till 1400-talets framställning av Maria är stort. Det vilar inte sällan en viss prägel av förflackning över senmedeltidens

T.h.: Krucifix från 1300-talet.

*"Anna själv tredje"
Mariabild från 1100-talet
förändrad på 1400-talet.*

Gudsmodersbilder. Hennes gestalt har ofta förlorat något av sin grace och blivit jordiskt robust och kraftfull. Men den blir inte desto mindre rörande, ja, gripande, då vi lever oss in i våra föräders intentioner. Ett typiskt exempel på denna en aning konventionella Gudsmoderstyp är 1400-talsmadonnan i Hogstad.

Enligt legenden var Maria av Davids kungliga ätt. Hennes föräldrar, Joakim och den heliga Anna, skildras som rättfärdiga och vandrande efter Herrens bud. Anna är ej nämnd i bibeln, men tidigt kan hennes kult spåras. Bland freskerna i Santa Maria Antiqua i Rom möter vi en Anna-framställning. I katedralen i Chartres, ett franskt centrum för Annas kult, återger en av kyr-

T.v.: Maria med Jesusbarnet, 1400-talet.

kans vackraste glasmålningar Anna med Maria på sitt knä. Sedan påven Urban VI år 1378 instiftat en särskild festdag till Annas ära, blev helgonets kult populär. Annakulten fick under 1400-talet ett väldigt uppsving i vårt land. Detta är tydligt iakttagbart inom den kyrkliga konsten. Madonnabilder gjordes stundom om till bilder av Anna. När man i kyrkokonsten avbildar Anna, Maria och Jesus, brukar Anna benämnas "Anna själv tredje". De tre personerna kombineras på olika sätt. Ofta tronar Maria i sin moders famn med sin son på armen eller med sonen sittande på Annas knä. Ett typiskt exempel på detta senare är den omgjorda Annabilden i Hogstad. Åke Nisbeth, som undersökt Annabilden, kunde konstatera, att "en äldre skulptur, med största sannolikhet en Mariabild, sannolikt från sent 1100-tal eller 1200-talets början, kraftigt omskulpterats och försetts med ny överdel... Förändringen bör ha skett under 1400-talets senare del och gjorts av en i stiftet verksam bildhuggare."

Aposteln Jakob. Redan i den fornkristna konsten finner man de tolv apostlarna framställda i samband med scener ur de kanoniska evangelierna. Däremot hämtar den äldsta kristna konsten ej sina motiv ur de apokryfiska apostlalegendederna. Detta sker först långt senare, under höggotiken och under medeltidens slutperiod.

Under 1100- och 1200-talen möter man gång på gång apostlarnas gestalter som portalutsmyckning i de franska katedralerna. I dessa apostlasviter dyker nu även attributen upp som påminnelse om respektive apostlars martyrium eller någon annan viktig händelse i deras liv.

Utom altarskåpets tidigare omnämnda apostlabilder äger kyrkan en träskulptur föreställande aposteln Jakob den äldre. Den äldsta traditionen förlägger apostelns verksamhet till Jerusalem, där han som den förste bland apostlarna led martyrdöden 44. Enligt en långt senare tradition skulle Jakob ha grundat en kristen församling i Spanien och sedan återvänt till Jerusalem

T.h.: Aposteln Jakob d.ä., 1400-talet.

och lidit martyrdöden, varefter hans kvarlevor på övernaturligt sätt fördes till Spanien och jordades i Santiago de Compostela, som blev en av medeltidens mest besökta vallfartsorter. Också från Skandinavien begav sig pilgrimer till aposteln Jakobs grav, bland andra den heliga Birgitta och hennes make. Compostela-pilgrimerna bar en mussla i sin hatt. Enligt en spansk legend hade Jakob en gång uppenbarat sig iklädd en rustning av skimrande musselskal. Under medeltiden åtnjöt också aposteln en utomordentlig popularitet, främst som de vallfärdandes skyddspatron.

Om den i Hogstad bevarade höggotiska Jakobsbilden kan nämnas, att den på 1400-talet försetts med ett nytt huvud. Aposteln avbildas i pilgrimsdräkt: mantel, hatt med mussla, och ränsel.

Då aposteln Jakob fått sin bild i medeltidskyrkan och anropas i en inskription på kyrkans storklocka från 1445, ligger den tanken nära till hands, att S. Jakob varit kyrkans skyddshelgon.

Dopfunten. Kyrkans på grund av sin ålder mest värnadsvärda föremål bland de lösta inventarierna är en dopfunt av sandsten. Den har cylindrisk skål med rundbågiga arkader och fyra hörnfigurer. Foten i två delar, firsidig med hörnfigurer och dragkar, 1100-talet.

Kyrkans silver. Vid Gustav Vasas reduktion 1540 kvarlämnades en kalk, troligen densamma som kyrkans nuvarande. Foten rund med gallerverk nedtill och ett fastnitat kors, noden sexkantig med graverad ornering. Fot och nod från 1400-talet. Kuppen från 1731.

Bland ljusredskapen kan nämnas tre medeltida ljusstakar av malm.

Kyrkans klockor. Klockorna utgöres av Lillklockan, som anses vara en av Östergötlands äldsta och enligt d:r Mats Åmark torde böra dateras till 1200-talets senare hälft, och Storklockan, som är gjuten år 1445 av den så kallade Qvirinusmästaren. Klockan är dekorerad med två pilgrimsmärken.

För en del år sedan utgav postverket ett 20-öres frimärke, där bilden visade en sida av ett pilgrimsmärke från 1100-talet och tillverkat i Köln. Man hade funnit det i Gamla Lödöse. En ännu mer besökt västtysk vallfartsort än Köln var under medeltiden staden Neuss, inte långt från Düsseldorf.

Här kommer Hogstad in i bilden. Nyare forskningar har nämligen visat, att pilgrimsmärket på kyrkans storklocka icke, som man tidigare trott, återgav riddaren S:t Mauritius utan den heliga martyren Qvirinus, som var skyddshelgon för staden Neuss. Helgonet hade enligt legenden varit romersk tribun under fornkyrkans tid. Sedan han blivit döpt av påven Alexander I, hade han för sin kristna tro avrättats och sålunda blivit en av kyrkans martyrer. År 1050 skall hans kvarlevor av påven Leo IX ha skänkts till ett kloster i Neuss, där påvens syster varit abbedissa. Härifrån spred sig hans kult i hela västra Tyskland, särskilt inom de båda stiftet Köln och Trier.

Qvirinus avbildas under medeltiden som en stående riddare i rustning och mantel. Hans attribut var lansens, baneret och skölden. Anmärkningsvärt är särskilt de nio kulor, som sedan 1400-talet finns på baneret. Den kände helgonforskaren Joseph Braun säger i "Tracht und Attribute der Heiligen in der Deutschen Kunst" att det helt enkelt är fråga om en "talande vapenbild". De nio novemkulorna avser att från helgon med samma namn skilja den helige Qvirinus från Neuss (Novenium). Så blir skölden genom dessa nio kulor hans individuella attribut.

Orsaken till att detta pilgrimsmärke kommit att avtryckas på klockan i Hogstad är omöjligt att med bestämdhet avgöra. Frågar man efter anledningen till att klockor, särskilt medeltida, dekorerats med pilgrimsmärken, brukar svaren bli olika. D:r Mats Åmark framhåller, att avsikten att skänka klockan en prydnad torde vara obestridlig. Professor Köster i Frankfurt am Main anser, att prydnadsavsikten torde komma i andra hand. Han framhåller, att dessa märken för medeltidens människor var amuletter som de, ofta med stor möda, hade hemfört. Genom att i avtryck placeras på klockan skulle de inte blott skänka

*Storklockan, gjuten 1445
med pilgrimsmärket
från Neuss.*

klockan skydd och säkerhet utan framför allt bidra till att ge klockan ökad kraft åt den mening och det budskap som klockan genom sitt ljud bar ut till hela sin omgivning.

Inskriften, som i gotiska minuskler löper runt halsens skriftband, läses i svensk översättning sålunda: "I Herrens 1445:e år Hjälp oss sankt Jakob!"

INVENTARIER FRÅN NYARE TID

Bänkinredningen. Under medeltiden saknade våra kyrkor fast bänkinredning. I de grekisk-ortodoxa kyrkorna saknas ännu i dag sittplatser med undantag för någon väggbank för gamla och sjuka. Enligt urkristen sed står den ortodoxe under gudstjänsten. Han är på vandring, på frälsningsvägen. Han tillåter inte sin kropp den bekvämlighet, som den traktar efter. Han står inför sin Herre med en stor skuldbörda, men den Uppståndne har upprättat honom. Det var först efter reformationen, som det blev alltmer vanligt med bänkar i de svenska kyrkorna. Till en början var bänkarna omålade, och först inpå 1600-talet började man dekorera desamma. Kyrkans nuvarande bänkinredning är från 1875 och har ommålats i väl stämnda färger.

Kyrksilvret. Utöver den tidigare nämnda medeltida kalken äger kyrkan en paten med graverad ornering, omgjord 1834. Den päronformiga kannan är utgången från Lorentz Flyborgs verkstad 1709 och oblatasken med kupigt lock och veckade kanter är från 1717. Brudkronan av förgyllt silver, besatt med gjutna ornament och sex större och sex mindre spetsar, inköptes 1738 från Vadstena ”med gamla Cronans tillhielp”.

Ljusredskap. I långhusets valv närmast läktaren hänger en malmkrona, som har sexton ljusarmar samt prydnadsarmar med solrosor och avslutas nedtill av ett klot. Inköpt 1738. Därnäst närmaste kronan med tolv ljusarmar och kvinnofigur som krön skänktes till kyrkan 1756 av borgmästaren Magghie Sundwalls och hans makas barn. Malmkronan i koret har droppskålar i form av musslor samt dubbelörn som krön och klot nedtill. Gåva av major Blomenschiölds arvingar 1766. – Från 1600-talet stammar fyra ljusstakar och en ljusarm, samtliga av mäsingsplåt med driven och punsad ornering. Ett par ljusplåtar av försilvrad mässing, bröstbilder med friherrekronor och mussel-formiga krön samt driven och punsad ornering, är en gåva av fru Mechtild Ribbing, Lilla Ljuna, enligt 1691 års inventarieförteckning. Mönsterskrivare Clämet Bosson i Möreby skänkte

1695 ett par tennljusstakar med stor rund fot och vridet skaft. På altaret.

Predikstolen. Med reformationen fick predikan en betydelsefull uppgift i gudstjänsten, kanske den allra viktigaste. Som en följd härav anskaffades efter hand predikstolar till den ena kyrkan efter den andra, så även till Hogstad.

Den äldsta predikskolan (nu i Statens historiska museum) från mitten av 1500-talet är vårt lands äldsta. Den har sju sidigt bruten bröstning med profilerad list samt målning med tunn temperafärg i vitt, rött, blågrönt och svarta konturer med mönster av äggstav, bladfestoner m m.

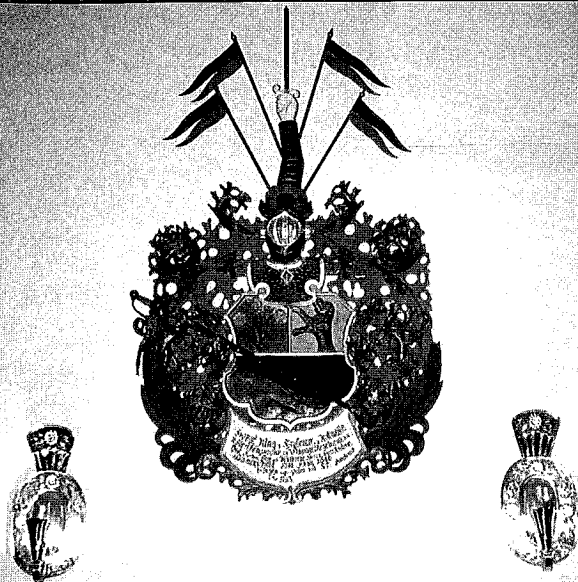
Nuvarande predikstolen skänktes 1717 av rusthållaren Måns Jönsson i Bocketorp. Korgens statyetter framställer Petrus och evangelisterna med deras attribut: Matteus med ängeln, Markus med lejonet, Lukas med oxen och Johannes med örnen. Dessa skulpturer borttogs från predikstolen 1875 i samband med att densamma flyttades från den södra sidan till sin nuvarande plats och målades i gråvit färg med förgyllda ornament. 1966 återställdes den i sitt ursprungliga skick.

Orgeln. Den i Linköpings stift mycket anlitade orgelbyggarren Vistenius byggde 1759 i Hogstad kyrka en sexstämmig orgel. Den ersattes 1876 av ett tvåmanualigt verk, byggt av P. Åkerman. Den nuvarande orgeln, byggd 1964 av orgelbyggare Reinhard Kohlus, omfattar 16 stämmor, fördelade på två manualer, och pedal.

Textilier. Av de i biskop Petrus Benedicti's visitationsprotokoll från Hogstad den 4 mars 1591 upptagna textilierna har inga bevarats till vår tid. Samma är förhållandet med de tjugo olika textilier, som finns antecknade i kyrkans första inventarieförteckning från 1691. Ej mindre än sex av dem hade skänkts av fru Ribbing, maka till landshövdingen Udde Ödla, vilkens begravningsvapen hänger på långhusets norra sida. — Från 1700-talet finns två mässhakar av svart sammet, varav en från 1779. 1800-

Th.: Predikstolen 1717.

*Ryttmästaren
Andreas Blomenschiölds
begravningsvapen 1703.*

talet har bidragit med en svart mässhake från 1829 och vårt århundrade med bl a en vit mässhake och en kormatta i röllakan, skänkt av kyrkliga syföreningen, samt en altarduk.

Andra inventarier. En Karl XII:s bibel. Dopfont av grå kalksten med rödpolerad ornering av blommor, människo- och djurfigurer. Inskrift på skålen: Anno 1660 15 februari. I långhusets nordvästra hörn. Trästatyett, aposteln Paulus, från 1717. I sakristian. Två altarpåsar av mässing.

Begravningsvapen. Begravningsvapnen av skulpterat och målat trä har förts i procession vid de adliga herrarnas begravingar, varefter de uppsattes i kyrkan. På långhusets norrsida hänger landshövdingen Udde Ödlas vapen. Han var landshövding i Nylunds och Tavastehus' län och dog 1668 i Helsingfors. Hans maka, Mechtild Ribbing, var ägare till Lilla Ljuna i Hogstad och avled där 1692. Hon är tidigare omnämnd som frikostig donator till kyrkan.

På södra sidan återfinnes ryttmästaren Andreas Blomenschiölds vapen. Han var ägare till Källeryd i Hogstad och dog i Polen 1703.

KYRKANS SENARE BYGGNADSHISTORIA

Det är först på 1700-talet som några större förändringar äger rum. Då nedtogs de murade valven. Det talas också om ”pelarnas nedbrytande”, varmed man tydligen åsyftat väggarnas pilastrar. Vi låter sockenstämmoprotokollet av den 25 febr. 1785 berätta: ”Om stenhwalfvet i kyrkan bör nedtagas, och ett brädhwalf i stället uppföras. Till utrönande häraf trädde byggmästaren med soknemännen up i kyrkan, at besicktiga dess beskaffenhet. Vid återkomsten anmäldes flera bristfälligheter, hwarföre beslutet blef at det nedtages så väl öfver kyrkan som Choret och den östra hwalfbogen och sedan brädhwalf göres.” Detta valv ägde bestånd till 1875, då det nuvarande valvet tillkom i samband med en genomgripande restaurering av kyrkan för en kostnad av 14.251 riksdaler riksmünt.

1785 beslöt sockenstämman även om att långhuset skulle utvidgas åt väster och att det medeltida vapenhuset på södra långsidan skulle nedrivras samt en del nya fönster upptagas.

Kyrkans exteriör kom att påverkas av två stämmobeslut. Den 3 december 1766 beslöts, att den spånklädda takryttaren, som finns med på Elias Brenners bild av kyrkan från slutet av 1600-talet, skulle nedtagas, då den var bristfällig och ”onödig på kyrkan, hälst klockorna hänga i Stapel.” Det andra beslutet gällde uppförandet av ett torn, som ersatte en klockstapel från 1699. Tornet uppfördes av byggmästare C. Sörling för en anbudssumma av tio tusen daler kopparmynt, och arbetet avsynades och godkändes den 14 november 1787.

Kyrkan har sedan vid flera tillfällen genomgått inre och yttre renoveringar, och senast 1966 blev dess interiör föremål för en pietetsfull restaurering under ledning av arkitekten Kurt von Schmalensee. Andra söndagen i advent kunde kyrkan återöppnas av biskop Ragnar Askmark. Exteriören renoverades 1968.

UTVIDGNING AV KYRKOGÅRDEN

1987 avslutades arbetet med utvidgningen av kyrkogården. Den nya delen av kyrkogården är belägen väster om kyrkans ingång. Där finns naturligtvis platser för kist- och urnbegravning, men dessutom har även en minneslund anlagts.

Den gamla delen av kyrkogården har genomgått en översyn bestående av utbyte av häckar, plattbeläggning av gångar och anläggning av parkeringsplats.

Arbetet har utförts av Firma Villa-Planeringar, Olof Ankarhorn, Skänninge.

Invigningen förrättades den 30 maj 1987 av biskop Martin Lönnebo.

PRÄSTER

KYRKOHERDAR I HOGSTAD

1. *Daniel*, nämnd i köpebrev 1347.
2. *Everhardus Erlandi*, nämnd 1526.
3. *Sveno*, 1539.
4. *Johan*, nämnd 1551 (kan vara samma som nästa).
5. *Jonas*, nämnd 1553, underskrev Uppsalas mötes beslut 1593 samt Söderköpings riksdags 1595, död 1605?

KYRKOHERDAR I HÖGBY OCH HOGSTAD

6. *Jonas Petri* (Son till Petrus Jonae Gothus, f 1532 i Linköping, prv 1562 kh 1596–1603, död i pesten 1603).
7. *Laurentius Johannis (Gothus)*, prv 1605, kh 1606–1618.
8. *Claudius Prytz*, f 1585 i Arboga. Fadern kh i Söderköping, prv 1605 mag. i Wittenberg, hovpredikant hos hertig Johan, Bråborg, kh i Högby 1619, i S:t Olai 1639, död 1658.
9. *Andreas Petri Normolander*, f 1599 i Normlösa, prv 1618, kh 1639–, riksdagsman 1649, död 1657.
10. *Vibernus Haquini Pictorius*, f 1616 i Vadstena, kh (1657) 1659–, k-prost 1674, död 1675.
11. *Benedictus Laurbechius*, f 1640 i Gammalkil, prv 1673, kh (1676) 1677–, död 1687.
12. *Leonard Engvall*, f 1651 i Ekeby, prv 1689, kh 1690–, död 1705.

13. *Andreas Silfverling*, f 1663 i Vadstena, prv 1698, kh (1705) 1706–, död 1711.
14. *Ericus Timmerman (Zimmerman)*, f 1680 i Livland, var kh där tills han flydde för fienden 1710, kh 1713–1722, återvände och blev åter kh där.
15. *Östen (Octarius) Gervallius*, f 1680 i Vallerstad, där fadern var präst. Prv 1722, kh 1723–, död 1735.
16. *Johan Könsberg*, f 1694 i Viby, fadern präst, senare i Ö. Tollstad. prv 1721, kh (1736) 1737–, död 1745.
17. *Jöns Millerus*, f 1704 i Norrköping, prv 1732, kh 1747– död 1763.
18. *Gabriel Zerl*, f 1723 i Ekeby, fadern kyrkoherde, prv 1746, kh 1766, prost 1783, k.prost 1791, död 1793.
19. *Johan Alexander Livin*, f 1743 i Skänninge, fadern kyrkoherde där, prv 1722, kh 1795 – död 1802.
20. *Christian Andersson*, f 1747 i Ekebyborna, prv 1722, komm. i Hogstad 1794, kh (1803) 1805 – död 1819.
21. *Anders Wallström*, f 1770 i Norrköping, prv 1796, kh (1820) 1822–, prost 1839, död 1854.
22. *Alexander Magnus Ahlqvist*, f 1800 i Söderköping, prv 1824, komm. i Hogstad 1842, kh (1854) 1856– död 1890.
23. *Carl Gustaf Wessén*, f 1846 i Örtomta, prv 1870, kh (1891) 1893–, död 1920.
24. *Knut Harding*, f 1890 i Kågeröd, Malmöh. 1. prv 1919, kh (1920) 1922–1957, död 1965.
25. *Olov Agrell*, f 1911, prv 1936, tf kh 1957–1960.
Per Svae, kh i Mjölby, vp i Högby–Hogstad 1961–
Lars Engqvist, adj. i Högby–Hogstad 1961.
 Fr o m 1962-01-01 tillhör Högby förs. Mjölby pastorat och Hogstad tillhör Vä-
 derstad m fl förs. pastorat.
 Fr o m 1992-01-01 ingår Väderstad pastorat i Mjölby kyrkliga samfällighet.

KYRKOHERDAR I VÄDERSTAD M FL FÖRSAMLINGARS PASTORAT

1. *Folke Odenbring*, f 1902 i Tveta, prv 1932. Missiv t Malexander, Hällestad o Risinge. Komm. i Misterhult 1934, tillträde 1935, kh i Hov 1942–1961, kh i Väders-
 tad m fl församl. pastorat 1962–1969, k.prost i Göstrings o Lysings kontr. 1962–
 1969, död 1990.
2. *Claes Cervin*, f 1923 i Gamlestad församl. Göteborg, prv 1951, kh 1969–1977.
3. *Ingvar Murlind*, f 1918, i Sofia församl. Jönköping, prv 1973, kh 1977–1983, död 1992.
4. *Åke Sonesson*, f 1946, i S:t Nicolai församl. Örebro, prv 1972, kh 1983–1989.
5. *Sture Simonsson*, f 1925 i Tjällmo, prv 1977, kh 1990–.

KOMMINISTRAR I HOGSTAD

(Från 1873 gemensamt med Högby-Hogstad pastorat)

1. *Nicolaus Johannis, Finlandus*, prv 1605, var som komm. i Hogstad respondes
 vid prästmötet 1613.
2. *Nicolaus Erics*, prv 1626, död 1645.
3. *Laurentius Olai*, prv 1627, komm. 1635–

4. *Nicolaus Olai, Vistensis*, prv 1639, nämnd som komm. 1646.
5. *Jonas Petri*, prv 1645, komm. tidvis även i Högby och V. Skrukeby, död 1669.
6. *Magnus Laurentii Breman*, f 1626 i Hogstad, fadern bonde, prv 1652, krigspräst vid Östg. cavalleri 1663, komm. i Hogstad 1669–1674, sedan kh i Mjölby, död 1690.
7. *Laurentius Laurentii Vistelius*, f 1625, prv 1669, komm. 1674 – död 1704.
8. *Benedictus Järbling*, f i Järstad, prv 1695, komm. 1704 – död 1710.
9. *Nils Lindberg*, f 1672 i Flisby, prv 1709, komm. 1711–1740, avsade sig ämbetet, död 1751. Hans gravsten finns i Hogstad kyrkas vapenhus.
10. *Daniel Atterbom*, f 1706 i Skönberga, fadern präst, prv 1737, komm. 1740 – död 1765. (Svärson till nr. 9) Sonen Gabriel komm. i Åsbo, fader till P.D.A. Atterbom, förf.
11. *Johan Enholm*, f 1715 i V. Eneby, prv 1746, komm. 1766–, död 1794. Fick vid kh-val i Högby högsta röstetal men valet överklagades.
12. *Christian Andersson*, f 1747 i Ekebyborna, prv 1772, komm. (1794) 1795–1805, kh i Högby (Se d:o).
13. *Isak Wiede*, f 1765 i Vadstena, komm. 1805–1814, komm. i Säby.
P.D. Sjödin, v. komm. 1813, 1814.
14. *Lars Magnus Ulfsax*, f 1778, i Säby, prv 1803, komm. (1813) 1814 – död 1842.
Carl Mauritz André, v. komm. 1842, 1843.
15. *Alexander Magnus Ahlqvist*, f. 1800 i Söderköping, prv 1824, komm. (1842) 1844–1856, kh i Högby (Se d:o).
16. *Jakob Theodor Widegren*, f 1815 i Flistad, prv 1840, komm. (1855) 1856–1863, (kh i Frinnaryd och Rök), död 1876.
17. *Anders Johan Rosberg*, f 1826 i V. Klagstorp, Malmöh.l. prv 1854 (Lunds stift.) komm. (1862) 1863–1878, kh i Fornåsa, död 1908, begravd i Hogstad.
18. *Ernst Reinhold Dankegott Hoppe*, f 1843 i Jönköping (Kristine), prv 1868, komm. (1877) 1879–1893, kh i Mogata, död 1915.
A.F. Dervinger, v. komm. 1893, 1894.
19. *Carl Magnus Tyllman*, f 1853 i Ukna, prv 1887, komm. (1892) 1894 – död 1911.
20. *Ernst Fredrik (Fritz) Hoppe*, f 1884 i Hogstad, prv 1907, komm. 1912–1916, kh i Mogata, död 1955. (Son till nr. 18)
21. *Carl Eric Oscar Fredrik Kernell*, f 1881 i Horn, tf komm. 1916–1918, kh i Ulrika, död 1957.

KYRKOADJUNKTER I VÄDERSTAD M FL FÖRSAML. PASTORAT

1. *Anne-Marie Svensson*, f 1945 i Nykil, prv 1974, kadj. 1974–1976.
2. *Jonas Carlsson*, f 1949 i Svinhult, prv 1976, kadj. 1976–1982.
3. *Anders Källming*, f 1953 i Marbäck, prv 1983, kontr.adj. 1983–1984.
4. *Fritz Axelius*, f 1944 i Godegård, prv 1986, kadj. 1986–1987.
5. *Lars-Åke Pihl*, f 1958 i Risinge, prv 1988, kadj. 1988–1991.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

- Hogstad sockens räkenskaper och sockenstämmoprotokoll i Landsarkivet i Vadstena.
Handlingar i kyrkoarkivet.
Bauer, J. B., Die neutestamentlichen Apokryphen, Düsseldorf 1968.
Borelius, Aron, Romanesque mural paintings in Östergötland. Linköping 1956.
Braun, Joseph, Tracht und Attribute der Heiligen in der deutschen Kunst. 1943.
Croegaert, A., The Mass, a liturgical commentary. London 1958.
Elgenstierna, Gustaf, Svenska adelns ättartavlor. 1925–1936.
Ihrfors, E. F., Östergötlands äldre kyrkohävdor. 1922.
Jacobus de Voragine, Legenda aurea, deutsch von Richard Benz. Jena 1925.
Källström, O., Medeltida kyrksilver från Östergötland. Uppsala 1935.
Lundberg, Erik, Byggnadskonsten i Sverige under medeltiden 1000–1400. Stockholm 1940.
Lundberg, Erik, Östergötlands romanska landskyrkor. MÖFM 1927–1928.
Mâle, Emile, L'art religieux de la fin du moyen âge en France. Paris 1908.
Nisbeth, Åke., S. Anna i Hogstad. MÖFM 1966–1967.
af Ugglas, Carl, Gotlands medeltida träskulpturer till och med höggotikens inbrott. Akademisk avhandling. Stockholm 1915.
Åmark, Mats, Östergötlands medeltida kyrkklockor. MÖFM 1935–1936.
Fotografierna har tagits av Karl Gustav Petersson, som också gjort några textkompletteringar i denna upplaga.

LINKÖPINGS STIFTS KYRKOR

*Korta vägledning utgivna av
Linköpings stifts kyrkobeskrivningskommitté:
prosten Nils Bergström, arkitekt Lennart Arfwidsson,
länsantikvarie Bengt Häger, antikvarie Jan Eriksson,
länsantikvarie Gunnar Lindqvist, prosten Karl-Erik
Nibell och länsantikvarie Sven E. Noreen
Göstrings och Lysings kontrakt*

Omslagets baksida: Interiör mot altaret.

